

Social Work & Education

©SW&E, 2021

УДК 374.7:364.63-627.553-
055.2]:34

DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.5

Леся Рутян,
аспірантка кафедри соціальної
реабілітації та соціальної
педагогіки,
Київський національний
університет імені Тараса
Шевченка,
м. Київ, Україна;
lesya.ruth@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9609-2381>

Статус статті:

Отримано: листопад 24, 2021

І-це рецензування: грудень 10, 2021

Прийнято: грудень 30, 2021

Рутян, Л. (2021). Формування правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти. *Social Work and Education*, Vol. 8, No. 4. pp. 481-493. DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.5.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЖІНОК ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Проаналізовано наукові доробки вчених щодо профілактики домашнього насильства. Визначено структуру правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок. Охарактеризовано особливості неформальної освіти у процесі формування правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок. Визначено шляхи формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти. З'ясовано, що правова компетентність постраждалих від домашнього насильства жінок – це процес формування здатності ефективно використовувати законодавчі та інші нормативно-правові акти, що регламентують їхній захист, безпеку і свободу. Здійснено діагностику сучасного стану профілактики домашнього насильства. Запропоновано дієві механізми профілактики домашнього насильства засобами неформальної освіти. Доведено, що інтеграція неформальної освіти у життя людей покликана оптимально здійснювати вплив на формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок.

Ключові слова: правова компетентність; насильство; домашнє насильство; неформальна освіта; інтеграція.

Вступ

Світовою громадськістю насильство визнано однією з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини. Домашнє насильство наразі розглядається як суспільна проблема XXI століття. Причинами насильства є часті конфлікти, коли і чоловіки, і жінки зазнають психологічної або фізичної агресії. Систематичний огляд фінансових та емоційних характеристик домашнього насильства виявив, що насильство здійснюється людьми, схильними до імпульсивних реакцій у тій чи іншій формі.

Зазначимо, до 1970 року правоохоронні органи різних країн сприймали домашнє насильство як звичне явище, яке з подальшим розвитком суспільної цивілізації почало різко загострюватись. Усі класи суспільства брали участь у цьому "вибуху домашнього насильства". На жаль, кількість постраждалих від домашнього насильства почала різко зростати, а їх вік зменшуватися. Це свідчило про те, що діти все частіше ставали постраждалими від домашнього насильства, оскільки це головна «сила» в маніпуляціях з жінками. Чоловіки використовували домашнє насильство як спосіб контролю, ствердження та домінування над жінками.

У відповідь на різке загострення проблем домашнього насильства науковці, теоретики і практики починають активно досліджувати механізми протидії насильству в цілому і, зокрема, домашньому насильству. Одним із достатньо дієвих механізмів протидії домашньому насильству в теорії і практиці соціальної педагогіки починає визнаватися неформальна освіта. Зауважимо, що період активізації неформальної освіти щодо розв'язання ряду проблем домашнього насильства починається з прийняття та діяльності Концепції неформальної освіти (на початку 1970-х років). Станом на сьогодні, на офіційному сайті Професійної Асоціації учасників Ринків капіталу та Деривативів (ПАРД) у категорії «Законодавство Європейського Союзу» можна знайти декілька сотень документів, що так чи інакше стосуються неформальної освіти. Перший з них був ухвалений майже 30 років тому (Resolution on women and population). Зокрема, даний документ закликає уряди країн, що розвиваються, реалізовувати різноманітні програми та сприяти забезпеченню рівних можливостей в освіті і професійній підготовці жінок, у тому числі, через неформальну освіту. Резолюція про значення формальної та неформальної освіти в рамках європейської молодіжної сфери (Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States) підкреслює важливість цих видів освіти для досягнення нових стратегічних цілей.

Варто взяти до уваги, що з початку 2019 року домашнє насильство відповідно до чинного законодавства України розглядається як вид кримінального правопорушення. Відтоді, щоб покарати кривдника більше не потрібні тяжкі побої: кривдник тепер відповідає перед законом за образи, за приниження честі та гідності, за економічний шантаж, психологічне насильство, моральний утиск тощо і може опинитися за ґратами. Протягом 2019 року українські суди винесли вже не один обвинувальний вирок, і ця тенденція до покарання кривдників, які вчиняють домашнє насильство на жінками, тільки починає набирати обертів в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Наукові розвідки вчених (Дудоров, Хавронюк, 2019; Лішук, 2019; Лішук, 2020; Єжі Меллібруда, 2020) підкреслюють необхідність подальших досліджень як вітчизняного та зарубіжного досвіду з метою покращення здатності суспільства запобігати домашньому насильству щодо жінок та дітей. Різномасштабні питання насильства, домашнього насильства стали предметом розгляду як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників: В. Христенко, Є. Меллібруда, Р. Кларк, Ф. Медерос, Л. Зайді, М. Ллойд. Слушною є позиція дослідників (Rollè, Ramon, Brustia, 2019; Єжі Меллібруда, 2020) про те, що психологічні фактори домашнього насильства, такі як переживання та мотивація, можуть передбачати результат насильства та можуть бути потенційними цілями для втручання. Проте, дослідження в цій галузі зосереджені головним чином на шляхах подолання наслідків домашнього насильства для жінок, вчителів та дітей. Як свідчать наукові дослідження Н. Павлик, В. Давидової одним із дієвих механізмів профілактики домашнього насильства в умовах сьогодення є неформальна освіта.

Мета статті: теоретично проаналізувати профілактику домашнього насильства та формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти.

Основна частина

Відповідно до поставленої мети визначено *завдання*: здійснити аналіз наукової літератури стосовно досліджуваного нами питання; охарактеризувати процес формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок; встановити взаємозв'язок правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок і неформальної освіти.

За результатами теоретичного аналізу означеної наукової проблеми нами з'ясовано, що у документі від 16 червня 2017 року Міністерство юстиції США зазначило, що домашнє насильство має значний вплив не лише на тих, хто зазнає жорстокого поводження, а й на членів сім'ї, друзів та людей у соціальних мережах. Дослідження показали, що від 13 до 61% жінок (15-49 років) повідомляють про насильство з боку партнера. Прояв домашнього насильства з боку партнера може відбуватися з різних причин, таких як: соціально-економічні, культурні та соціальні цінності, сексизм та расизм (Rollè, Ramon, Brustia, 2019).

Прояви будь-якого виду домашнього насильства, особливо у разі його повторення, свідчать про низький рівень правової компетентності постраждалих жінок. Особливістю формування правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок є потреба у системному баченні та більш чіткому розумінні дії регулюючих правових норм у державі. Зважаючи на дану особливість, вважаємо, що для постраждалих від домашнього насильства жінок найефективнішим способом формування правової компетентності є неформальна освіта.

Сутність та зміст поняття «правова компетентність» є об'єктом вивчення багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. І. Огороднійчук, наприклад, вбачає правову компетентність як: «Рівень правосвідомості людини та

її правову активність; комплекс знань, ідей, ціннісних уявлень, що визначають вибір обґрунтованої законом поведінки людини; здатність до ефективного здійснення професійної діяльності в умовах фінансово-економічної самостійності» (Огороднійчук, 2019). Ми поділяємо вищезазначену позицію науковця щодо трактування сутності та змісту поняття «правова компетентність». Підтримуємо позицію науковців М. Кузнецова і Ю. Гарбера: «Правова компетентність – це система правових знань, переконань, навичок, досвіду, механізму дії права і правових технологій, які дозволяють особистості орієнтуватись у правовому полі, юридично грамотно знаходити в ньому вирішення завдань, що виникають, а також впливати на наявну в суспільстві юридично-правову та законодавчу системи, стимулювати дію механізму соціального захисту особистості, що потребує наявності професійних якостей, високого рівня спеціалізації в певній галузі виробничої діяльності, правової культури і грамотності, високого рівня громадянської зрілості, широкої ерудиції і навичок використання сучасних технологій» (Кузнецов, 2019; Гарбер, 2021).

Зазначимо, під правовою компетентністю постраждалих від домашнього насильства жінок будемо розглядати певну систему правових знань чинного законодавства; усвідомлення сутності права та механізмів його дії; використання правових знань у професійній діяльності; досягнення бажаного результату нормативно-правовим шляхом.

Як свідчать результати теоретичного аналізу ряду наукових праць (Ліщук, 2020; Домашнє насильство в Україні, 2021), постраждалих від домашнього насильства жінки достатньо часто не використовують дієві механізми протидії домашньому насильству і, зокрема, не замислюються над можливостями неформальної освіти через наявний страх стати причиною нового спалаху насильства. Наголосимо на тому, що неформальна освіта - це освіта, яка не регламентована місцем, терміном і формою навчання та не передбачає отримання документів про освіту державного зразка.

Відтак, засобами неформальної освіти формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок може відбуватися шляхом індивідуальних або групових занять, що допоможе сформувати систему поглядів, переконань, настанов особистості в галузі права, її внутрішні позиції, які будуть передбачати правову поведінку в майбутньому житті. Сертифіковані програми, тренінги, короткотермінові курси, літні школи під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців мають достатньо дієві практичні результати і орієнтовані на довгострокову ціль - володіння особистістю сукупністю знань і норм чинного законодавства та вміння їх доцільно використовувати для свого захисту.

У більшості випадків неформальна освіта передбачає отримання слухачами актуальних практичних і теоретичних знань, навичок, оволодіння сучасними методами розв'язання проблем певної сфери, підвищення рівня правової компетентності, вдосконалення існуючих знань та саморозвиток.

Вважаємо за необхідне виокремити компоненти правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти (див. рис. 1).

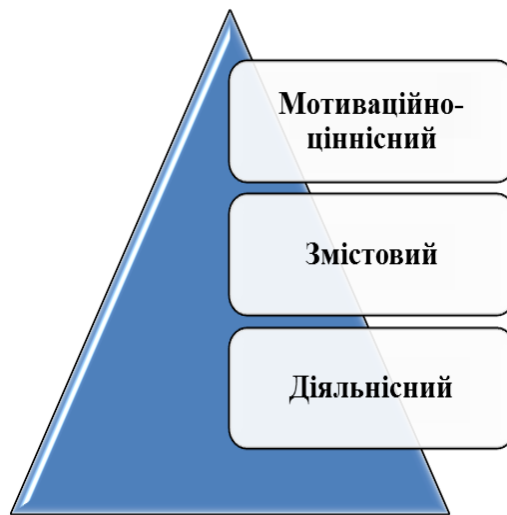

Рис. 1. Компоненти правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок

Джерело: розроблено автором

Доцільно розглянути більш детально кожен з компонентів. Перший, виокремлений нами, компонент є мотиваційно-ціннісний. Мотивація для формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок існує завжди, але цей процес потребує подолання наявного страху. *Мотиваційно-ціннісний* компонент у правовій компетентності передбачає формування настанови на дотримання законності у діяльності й громадському житті; переконання у необхідності правомірної поведінки й дотримання законності; почуття відповідальності за дотримання правових норм; нетерпимість до правопорушень; здатність орієнтуватись у законодавчих документах. *Змістовий компонент* правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок передбачає розуміння й володіння основними юридичними поняттями й термінологією; розвинене правове мислення; знання ознак і видів протизаконних дій, які порушують права людини; знання законодавчих норм, вимог тощо. Третім компонентом правової компетентності було виокремлено діяльнісний. *Діяльнісний компонент* спрямований на формування комунікативних здібностей, вміння доступно, правильно і логічно висловлювати свої думки, дискутувати; вміння налагоджувати доброзичливі відносини з оточуючими, наявність умінь, навичок й використання правових знань у повсякденному житті.

Неформальна освіта у процесі формування правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок слугує синтезом в контексті загального освітнього процесу. Процес інтеграції неформальної освіти у щоденне життя постраждалих від домашнього насильства жінок можемо охарактеризувати як спрямовану на забезпечення повноти і цілісності соціально-педагогічну взаємодію, взаємопроникнення і розширення можливостей особистості в умовах забезпечення гармонії й узгодження інтересів всіх стейкхолдерів.

Враховуючи вищезначене, констатуємо те, що правова компетентність постраждалих від домашнього насильства жінок – це процес формування здатності ефективно використовувати у діяльності законодавчі та інші нормативно-правові акти, що регламентують захист, безпеку і свободу жертви насильства. На рівні неформальної освіти – це формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок в процесі використання найбільш ефективних засобів неформальної освіти з метою виконання положень, нормативно-правових актів тощо.

Зазначимо, неформальна освіта спроможна задовольнити особистісні потреби постраждалих від домашнього насильства жінок шляхом «озброєння» їх конкретними знаннями для своєчасного застосування у щоденній діяльності. Відтак, інтеграція неформальної освіти у життя людей покликана оптимального поєднувати і реалізувати формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок. Цей процес відбувається через практичне застосування отриманих знань, вмінь, навичок у повсякденному житті.

Упродовж 2018-2021р. нами було здійснено діагностику сучасного стану профілактики домашнього насильства над жінками у соціально-педагогічній роботі, що передбачало вирішення наступних *завдань*: виявити ставлення представників суспільства до проявів домашнього насилля над жінками; з'ясувати їхню обізнаність щодо сутнісної характеристики досліджуваного феномена; визначити наявність мотивації стосовно боротьби з сімейним насильством; діагностувати реальний стан використання способів профілактики домашнього насильства над жінками.

Для реалізації означених завдань було проведене анкетування жінок у Київському міському центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (47 осіб); у Білгородській ОТГ, Святомихайлівський старостинський округ Києво-Святошинського району Київської області (29 осіб); у Центрі для сім'ї, дітей та молоді м. Слов'янська (42 особи); у Центрі для сім'ї дітей та молоді Білокуракинського району Луганської області (23 особи). На різних етапах емпіричного дослідження було діагностовано 141 особу.

На першому етапі жінкам було запропоновано пройти тестування. Наголошувалося на тому, що присутність мотиваційної цілеспрямованості створює стійку мотивацію до формування свідомого ставлення до домашнього насильства над жінками, а наявність основних компонентів системи профілактики домашнього насильства над жінками (організаційний, процесуальний, реабілітаційний) є свідченням інформативності щодо специфіки фахової діяльності соціального працівника. Запропоновані тести допомогли жінкам краще пізнати себе, зрозуміти, наскільки вони вмотивовані, обізнані, грамотно й успішно спроможні взаємодіяти з іншими, досягати взаєморозуміння та цілей у профілактиці домашнього насильства над жінками. Відмітимо, що при тестуванні гарантувалася повна конфіденційність респондентам, що дало змогу жінкам, біль-менш, чесно відповісти на запропоновані питання.

Діагностику стану профілактики домашнього насильства над жінками було здійснено на основі виокремлених нами компонентів (організаційний,

процесуальний, реабілітаційний), критеріїв (управлінський, діяльнісний, профілактичний) та відповідних показників (*дивись таблицю 1*).

Таблиця 1: Структура системи профілактики домашнього насильства над жінками

№	Компонент	Критерій	Показники
1	Організаційний	Управлінський	• виявлення акту насильства; • повідомлення до правоохоронних органів; • повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення; • прийняття рішень про подальшу роботу;
2	Процесуальний	Діяльнісний	• надання першочергової допомоги; • переадресація постраждалих на отримання кваліфікаційних послуг; • робота з кривдниками;
3	Реабілітаційний	Профілактичний	• формування правової компетентності; • формування рефлексії; • робота з психологом; • робота з соціальним працівником;

Джерело: розроблено автором

Для визначення рівня насильства над жінками відповідно до компонентів, критеріїв і показників, задіяно *діагностичні методики, адаптовані до теми дослідження*: метод діагностики міжособистісних відносин ДМВ (адаптований тест Лірі) – дозволяє виявити стиль міжособистісної поведінки і суб'єктивну самооцінку досліджуваного у співставленні з ідеальним образом «Я»; тест руки Вагнера – призначений для діагностики агресивних тенденцій; інструкція з оцінки ризику домашнього насильства (розроблена для суддів штату Мінесота); методика діагностики рівня рефлексивності О. Карпова (2002); тест Д. Леонтьєва «Диференціальний тип рефлексії»; тест опитувальник для визначення самоставлення особистості (В. Столін, С. Пантисєєв); опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» (В. Моросанова); тест Будассі на самооцінку.

Перейдемо до більш детального опису нашого дослідження відповідно до діагностики стану профілактики домашнього насильства над жінками за визначеними нами компонентами, критеріями та показниками.

Під час діагностики рівнів сформованості організаційного компоненту профілактики домашнього насильства над жінками за управлінським критерієм (*дивись таблицю 2*) нами було враховано наступні показники: виявлення акту насильства; повідомлення до правоохоронних органів; повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення; прийняття рішень про подальшу роботу.

Таблиця 2: Діагностування організаційного компонента профілактики домашнього насильства над жінками

Організаційний компонент	Показники	Діагн. методики	Рівні у відсотковому співвідношенні
Організаційний компонент	виявлення акту насильства	адаптована анкета А. Касс для виявлення емоційного насильства у взаємостосунках;	15%
	повідомлення до правоохоронних органів	адаптована «Шкала інтимного правосуддя» за Б. Джорі;	8,9%
	повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення	адаптована інструкція з оцінки ризику домашнього насильства;	1,2%
	прийняття рішень про подальшу роботу		0,9%

Джерело: опрацьовано автором

Бали усієї вибірки опитуваних, що брали участь в експерименті, можемо ранжувати і віднести до однієї групи. По закінченню тестування були отримані наступні дані: 15% опитуваних виявляли акт домашнього насилля над жінками, при цьому 8,9% повідомили до правоохоронних органів і лише 1,2% опитуваних повідомили до Управління праці і соціального захисту населення. Статистичні дані є досить прикрими, враховуючи те, що 63,2% опитуваних утрималися від відповіді щодо заподіяного насильства у їхніх власних сім'ях. Це ми пояснюємо сформованим симптомом "жертви", вищеописаним у науковій роботі.

Під час аналізу рівня сформованості процесуального компоненту профілактики домашнього насилля над жінками за діяльнісним критерієм нами було враховано показники: надання першочергової допомоги; переадресація постраждалих на отримання кваліфікованих послуг; робота з кривдниками.

Отримані нами дані у ході аналізу процесуального компоненту профілактики домашнього насилля над жінками представлені у таблиці 3.

Статистичні дані, отримані під час аналізу процесуального компоненту профілактики домашнього насильства над жінками репрезентували роботу соціального працівника у досліджуваному руслі. Надання першочергової допомоги постраждалим склало 32,6%, переадресація постраждалих на отримання кваліфікованих послуг – 9,8%. Низький відсоток наступного показника пояснюється відмовою постраждалих жінок від подальшої допомоги. На жаль, роботою з кривдниками займаються лише 14,3% співробітників соціальних служб. Найчастіше це пояснюється відмовою жертв розповісти про кривдника.

Таблиця 3: **Діагностування процесуального компоненту моделі профілактики домашнього насилля над жінками**

Процесуальний компонент	Показники	Діагн. Методики	Рівні у відсотковому співвідношенні
	надання першочергової допомоги	тест руки Вагнера – призначений для діагностики агресивних тенденцій метод діагностики міжособистісних відносин ДМВ (адаптований тест Лірі)	32,6%
	переадресація постраждалих на отримання кваліфікаційних послуг		9,8%
	робота з кривдниками		14,3%

Джерело: опрацьовано автором

Під час аналізу реабілітаційного компоненту профілактики домашнього насильства над жінками за профілактичним критерієм нами було враховано наступні показники: формування правової компетентності; формування рефлексії; робота з психологом; робота з соціальним працівником.

Отримані нами дані у ході аналізу реабілітаційного компоненту профілактики домашнього насильства над жінками представлені у *таблиці 4*.

Таблиця 4: **Діагностування реабілітаційного компоненту моделі профілактики домашнього насильства над жінками**

Процесуальний компонент	Показники	Діагн. методики	Рівні у відсотковому співвідношенні
	формування правової компетентності	адаптована методика діагностики рівня рефлексивності О. Карпова (Карпов, 2002);	26,8%
	формування рефлексії	адаптований тест Д. Леонтьєва «Диференціальний тип рефлексії»;	13,8%
	робота з психологом	адаптований опитувальник для визначення самоставлення особистості (В. Столін, С. Пантїлеєв);	18,6%
робота з соціальним працівником	адаптований опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» (В. Моросанова); адаптований тест Будассі на самооцінку	19,2%	

Джерело: опрацьовано автором

Отримані статистичні дані аналізу реабілітаційного компоненту профілактики домашнього насилля над жінками свідчать про те, що основним

завданням процесуального компоненту є ліквідування наслідків доашнього насильства. Робота у сфері вищеприписаного компоненту повинна опиратися на формування бажання до саморозвитку, прагнення змінити власну позицію або діяльність, наявність комунікативних і аналітичних здібностей.

Для більшої ефективності соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками нами визначено організаційно-змістові умови профілактики домашнього насильства над жінками: інформаційно-роз'яснювальна соціально-педагогічна робота з постраждалими від домашнього насильства жінками та кривдниками; міжвідомча взаємодія у соціально-педагогічній роботі з постраждалими від домашнього насильства жінками та кривдниками; актуалізація правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти. Незаперечним є те, що саме третя організаційно-змістова умова наразі є однією із найбільш дієвих у якості профілактики домашнього насильства над жінками.

Висновки

За результатами теоретичного та практичного аналізу процесу формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти та діагностики сучасного стану профілактики домашнього насильства над жінками нами з'ясовано, що наразі формування правової компетентності у постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти є дієвим механізмом у профілактиці та попередженні домашнього насильства, який потребує подальшого вдосконалення відповідно до викликів часу.

Перспективи дослідження

Отримані результати слугують основою для визначення перспектив подальших розвідок у цьому напрямі, які полягають у оптимізації умов, що забезпечать ефективність формування правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок та розробці сучасних механізмів профілактики домашнього насильства, які допоможуть досягти актуальних суспільних результатів.

Література

Огороднійчук, І. А. (2019). Новітні підходи щодо формування правової компетентності майбутніх інженерів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і Психологія»*. Педагогічні науки, 2019, № 2 (18), С. 215-219.

Rollè, L. Ramon, S. Brustia, L. (2019). Editorial: New Perspectives on Domestic Violence: From Research to Intervention. *From Research to Intervention. Frontiers in Psychology*, 2019, v. 10, pp. 1-3. UoC. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00641>.

Дудоров О.О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). Київ: Ваіте, 2019. 288 с.

Кузнецов, М. Г. (2019). Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. № 1(7). С. 136-144.

Ліщук, Н.О. (2020). Загальносоціально профілактика насильницьких дій щодо жінок. *Підприємництво, господарство і право*. № 2. С.310-315.

Ліщук, Н.О. (2019). Законодавче визначення поняття насильства та його ознак. *Право*. № 2. С. 187-190.

Ліщук, Н.О. (2020). Стан, структура та динаміка насильницьких дій щодо жінок в Україні. *Международный научный журнал «Верховенство права»*, 2020. № 1. С. 132-137.

Гарбер, Ю. Г. (2020). Медико-социальные аспекты домашнего насилия в отношении женщин [Електронний ресурс]. URL: <http://vestnik.mednet.ru/>

Домашнє насильство в Україні :скільки в країні жертв і що загрожує кривдникам [Електронний ресурс]. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/domashnee-nasilie-v-ukraine-kto-stanovitsyazhertvami-i-hto-grozit-obidchikam-1099013.html>)

Єжі Меллібруда. (2021). Обличчя насильства. Матеріали з проблеми попередження домашнього насильства [Електронний ресурс]. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/6/4/93318.pdf>

FORMATION OF LEGAL COMPETENCE OF WOMEN SUFFERING FROM DOMESTIC VIOLENCE BY MEANS OF NON-FORMAL EDUCATION

Lesya Rutyan, Postgraduate student, Department of Social Rehabilitation and Social Pedagogy, Kyiv National University named after Taras Shevchenko, Kyiv, Ukraine; lesya.ruth@ukr.net

Abstract. *The scientific achievements of scientists on ways to prevent domestic violence are summarized. Theoretical analysis of scientific works concerning the process of formation of legal competence of victims of domestic violence is carried out. The way of formation of legal competence of victims of domestic violence is proposed - non-formal education. The structure of legal competence of victims of violence is singled out, which consists of the following components: motivational-value, semantic and activity. The essence of each component of domestic violence in the process of obtaining non-formal education is revealed. The peculiarities of non-formal education in the process of formation of legal competence of victims of domestic violence are described. It is noted that the legal competence of victims of domestic violence is a process of forming the ability to effectively use in their activities legislative and other normative legal acts regulating their protection, security and freedom; at the level of non-formal education - the formation of legal competence of victims of domestic violence in the process of psychological assistance, as a result of the process of rehabilitation, counseling and clarification on the implementation of the provisions of regulations. It is concluded that the integration of non-formal education in people's lives is designed to optimally combine and implement the formation of legal competence in victims of domestic violence.*

Key words: *legal competence; violence; domestic violence; non-formal education; integration.*

References

Ohorodniichuk, I. A. (2019). The latest approaches to the formation of legal competence of future engineers. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pedagogika I Psykholohiia». Pedagogichni nauky*. № 2 (18), P. 215-219. [in Ukrainian].

Rollè, L. Ramon, S. Brustia, L. (2019). Editorial: New Perspectives on Domestic Violence: From Research to Intervention. *From Research to Intervention. Frontiers in Psychology*, 2019, v. 10, pp. 1-3. UoC. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00641>.

Dudorov, O.O., Khavronyuk, M.I. (2019). Prosecution for domestic violence and violence based on familiarity (scientific and practical commentary on the novels of the Crimean Code of Ukraine). Kiev: Vaite. 288 p. [in Ukrainian].

Kuznetsov, M.G. (2019). Viktimologichesky portrait of a victim of domestic violence, which is not safe for life. *Bulletin of Penitentiary Association of Ukraine*. No. 1 (7). P. 136-144. [in Ukrainian].

Lischuk, N.O. (2020). Social prophylaxis of rapists for women. *Pidprymstvo, statehood and right*. No. 2. P.310-315. . [in Ukrainian].

Lischuk, N.O. (2019). Legislation is the sign of violence. Right. No. 2. P. 187-190. [in Ukrainian].

Lischuk, N.O. (2020). Stan, structure and dynamism of rapists and women in Ukraine. International scientific journal "Rule of Law", 2020. No. 1.P. 132-137. [in Ukrainian].

Garber, Y. G. (2020). Medical and social aspects of domestic violence against women [Electronic resource]. URL: <http://vestnik.mednet.ru/> [in Ukrainian].

Domestic Violence in Ukraine: Skilches in the Land of Victims and Throwing Down the Witnesses [Electronic resource]. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/domashnee-nasilie-v-ukraine-kto-stanovityazhertvami-i-cho-grozit-obidchikam-1099013.html>). [in Ukrainian].

Ozhi Mellibruda. (2021). Exposing violence. Materials on the problem of preventing domestic violence [Electronic resource]. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/6/4/93318.pdf> . [in Ukrainian].

Article history:

Received: November 24, 2021

1st Revision: December 10, 2021

Accepted: December 30, 2021